

ДОШКІЛЬНЕ
ВИХОВАННЯ

1953

З М І С Т

	Стор.
Під прапором Леніна—Сталіна	3
Є. Сухенко — Сімейні взаємини і їх вплив на виховання дітей	7
Р. Жуковська — Провідна роль вихователя в керівництві творчими іграми	13

З Д О С В І Д У

Н. Кільціо — Розвиток рухів у дітей старшої і середньої груп влітку	19
А. Сафронова — Харчування дітей у дитячому садку	24
Виховання любові до рідного міста (статті О. Ізмайлової та К. Кириченко)	28
М. Костюкова — Записи творчих ігор	33
Робота з дітьми у природі (конспекти занять)	35
М. Полякова — Лісова гостя	37
К. Ходосов — Сонячне дитинство	39

БАТЬКИ ПРО ВИХОВАННЯ

Перед ними щасливе майбутнє (розповіді матерів З. Зайцевої та Є. Щіткіної)	41
--	----

О П О В І Д А Н Н Я Т А П І С Н І Д Л Я Д І Т Е Й

Л. Письменна — Зозуляста (оповідання)	43
Вишеньки (слова І. Кульської, муз. А. Кос-Анатольського)	44
Дубок (слова Л. Некрасової, муз. М. Красева)	46

В І Д П О В І Д Ь Ч И Т А Ч А М

Що таке «повна відповідь» і чи потрібно вимагати її від дітей	48
---	----

Х Р О Н І К А

Читацька конференція	49
--------------------------------	----

Редакційна колегія:

М. Ф. Даденков, О. Ф. Єгорова, Н. О. Красіна, Н. Ю. Переверзева,
Ю. Ф. Петраківська, Є. К. Сухенко, П. С. Ходченко, П. Р. Чамата,
Т. І. Цвєлих (головний редактор)

Журнал «Дошкольное воспитание»

(на українском языке)

Техредактор О. О. Чала

Коректори З. М. Рубінштейн, Л. К. Косач

Адреса редакції: Київ, Ново-Павлівська, 2. Тел. 6-50-43.

БФ 02018. Зам. 1930. Тираж 15.000. Друк. арк. 3. Обл.-видавн. арк. 4,8.
Формат паперу 70×108¹/₁₆. Підписано до друку 18.IV 1953 р.

Київська обласна друкарня, вул. Леніна, 19.

Сімейні взаємини і їх вплив на виховання дітей

Є. СУХЕНКО,

кандидат педагогічних наук

Відносини в радянській сім'ї ґрунтуються на вільній, щирій, розумній любові і взаємній повазі двох людей, що створюють сім'ю.

В. І. Ленін, підкреслюючи суспільну спрямованість сімейних відносин, протиставляє пошлий і брудний шлюб буржуазної сім'ї пролетарському громадянському шлюбу¹.

Радянська сім'я — не замкнений міщанський маленький світ, відгороджений від усього суспільного життя країни, — це частина радянського суспільства. Морально чиста, чесна домашня обстановка сім'ї, комуністичне ставлення батьків до своєї справи є основою сімейного виховання.

На жаль, в сімейних відносинах, частіше, ніж будь-де, виявляються пережитки буржуазної ідеології, і це хворобливо впливає на виховання дітей. Пережитки ці «...не відмирають самі собою, вони дуже живучі, можуть рости і проти них треба вести рішучу боротьбу»². Іноді вони виявляються у ненормальних взаєминах між чоловіком і жінкою, які зрештою приводять до розладу в сім'ї і навіть до розлучення, іноді — в деспотичному домостроївському ставленні батька до матері та всіх інших членів сім'ї, в застосуванні до дітей навіть тілесних покарань, які принижують їх гідність, виховують у дітей боягузтво.

¹ Див. В. І. Ленін, Твори, т. 35, стор. 140.

² Г. М. Маленков, Звітна доповідь XIX з'їздові партії про роботу ЦК ВКП(б), стор. 94.

Благотворний вплив сім'ї на формування особистості дитини тим сильніший, чим повніше і правильніше відбиває сім'я кращі сторони нашого радянського суспільства. Сім'я для дитини є першим трудовим колективом, у якому в кожного члена є свої трудові обов'язки. Діти бачать, що батьки кожного дня йдуть на роботу, ввечері повертаються додому, старші брати та сестри навчаються в школі, а вечорами готують уроки. Бабуся чи мама зайняті домашньою роботою — варять обід, перуть, прибирають тощо. У такій сім'ї в дитини з раннього віку виховується інтерес до праці, виникає бажання взяти участь у праці сім'ї.

Патріотизм справжньої радянської сім'ї служить тією атмосферою, в якій виховуються діти. З дитинства вони бачать, як сім'я відгукується на суспільні події, як досягнення країни стають для неї святом. Вони чують, з яким хвилюванням батьки читають газети та журнали, що відбивають ті чи інші події в країні.

Радянський народ проїнятий глибоким почуттям великої любові до творців нашої соціалістичної країни В. І. Леніна і Й. В. Сталіна. Це почуття передається дітям з раннього віку.

Діти прислухаються до розмов батьків про їх роботу, про машини, на яких вони працюють, про одержані результати. Якою привабливою, захоплюючою стає для дітей діяльність батьків! Діти гордяться їх пра-

цею, намагаються наслідувати їх у всьому.

«Моя мама знаєш яка? — Вона дітей лікує. Вона — лікар, і всі діти одужують». «А моя бабуся—вчителька, в неї багато учнів. І твій тато був її учнем». «А мій тато — міліціонер, він відразу машину зупиняє», з гордістю розповідають діти про своїх батьків.

Діти переживають разом з батьками їх радощі й смутки.

Мама Соні — бригадир на молочній фермі. Соня знає зі слів мами всіх корів-рекордисток, разом з нею вона переживає і прикрощі. Захворіла краща корова Зорка. Цілий тиждень ця подія була предметом розмов у сім'ї. Одування Зорки було зустрінуто з радістю.

Леночка (шести років) — дочка вчительки. По обличчю матері вона намагається відгадати, як у неї пройшов день. «Мамочко, не стомила? — говорить вона, ласкаво зазираючи в очі матері. — Саша знову пустував і не підготував уроків?» Дівчинка з розповідей матері знає про всіх її учнів — і про хороших, і про тих, хто завдає їй мороки й прикрощів. Разом з матір'ю Леночка переживає справи класу.

Часто, при поясненні своїх вчинків та ігор, діти посилаються на поведінку старших членів сім'ї. «Так робить мама», говорить дівчинка, прибираючи зі столу і складаючи тарілку на тарілку. У свої ігри діти переносять манери, ставлення до них дорослих. «Дочко, — звертається п'ятирічна Лена до ляльки повчальним тоном, наслідуючи матір, — треба бути ввічливою з тьотю. Подякуй їй, скажи «спасибі».

Поведінка батьків — найвирішальніший фактор виховання. Виховання здійснюється не моралізуванням і повчанням, розмовами, покараннями, а всією організацією сімейного життя і поведінкою батьків. Діти запозичують у батьків манери, характер їх ставлення до оточення, до роботи, до інших людей. Якщо в сім'ї панує дбайливе ставлення одне до одного, ввічливе, уважне, любовне, — діти з раннього віку так само уважно ставляться до батьків. Якщо

в сім'ї панує грубість, різкість, то й діти виростають грубими.

Дорослі ніколи не повинні дозволити собі сварок і суперечок в присутності дітей. Бачачи грубість і сварки, діти перестають вірити в любов між батьками, їх авторитет в очах дітей, навіть молодшого віку, починає хитатись. Дошкільник з плачем кидається від батька до матері, намагаючись зрозуміти, що відбувається. Сварки між дорослими гнітюче впливають на нервову систему дитини.

Уважне, дбайливе, чуйне ставлення батька до матері, а матері до батька передається і дітям.

Діти в молодшому віці особливо чутливі, в них ще нема достатнього особистого досвіду, немає критерію для оцінки ні своєї поведінки, ні поведінки іншого. В силу своєї чутливості у наслідуванні вони запозичують приклади поведінки в оточуючих людей і, в першу чергу, тих, кого вони люблять, — у батьків, старших братів та сестер, у любимої ровесників.

Якщо в сім'ї є старші діти, малят потрібно навчати з повагою ставитись до них, не заважати їм готувати уроки, не брати зі столу книг і зошитів.

«Наш Миша — фізкультурник», гордиться своїм братом, учнем дев'ятого класу, п'ятирічна Галя. Вечорами вона спокійно грається в ляльки з своєю подругою Лізою і часто зупиняє її: «Не здіймай галасу, Миша вчить уроки, в нього багато уроків. Він одні п'ятірки одержує. Він перший розряд по гімнастиці має». І дівчатка тихо продовжують гратися, не заважаючи школяреві готувати уроки.

Старші діти з свого боку повинні виявляти чуйність і увагу до молодших членів сім'ї.

Лізі чотири з половиною роки. Мати працює, бабуся настільки стара, що не може гуляти з Лізою, а дівчинці після перенесеної хвороби необхідно багато бувати на свіжому повітрі. Увечері мати, приходячи з роботи, влаштовує сімейну раду. У ній беруть участь всі члени сім'ї: Андрій — студент, Оксанка — учени-

ця 9 класу. В Андрія — гарячий час: він готується до зимової сесії. Проте він пропонує ранками ходити з Лізою гуляти у сквер. Там Андрій готує легші предмети на протязі двох годин, а Ліза грається. Оксаника обіцяє брати Лізу з собою на прогулянку вечорами після школи. Ці прогулянки посилюють увагу дітей до своєї молодшої сестрички, а Лізочка ще сильніше прив'язується до старших.

Батьки повинні показувати своїм дітям приклад принципового, чесного ставлення до людей, до соціалістичної власності.

Особливо яскравим для дітей дошкільного віку є приклад ставлення їх батьків до сусідів і до тих людей, які відвідують сім'ю. Якщо батьки виявляють лицемірство, це хворобливо відбивається на дітях.

Дівчинка дивиться у вікно, бачить сусідку. Мати зайнята спішною роботою. «Мамо, — говорить дівчинка, — до нас тьотя в гості йде». «От невчасно, заважає тільки працювати», бурчить мати, забуваючи, що її слухає дитина. Входить гостя, мати з усмішкою її зустрічає, привітно здоровається: «От добре, що ви до нас зайшли». Дівчинка дивується і голосно протестує: «Мамо, ти ж казала, що тьотя заважає тобі працювати!»

Батьки повинні виявляти щирість по відношенню до людей, турботу до сусідів, рахуватися з ними, створювати здорову атмосферу в комуніальній квартирі і вчити цьому дітей.

У сусідній кімнаті лежить хвора сусідка, батьки виключають радіо, намагаються проходити повз двері сусідки тихо. Цього ж вимагають і від дітей. У трамваї та автобусі поступаються місцем старшим і вчать цього своїх дітей. Так виховується справжня повага до людини з ранніх років.

З почуттям прив'язаності до батьків, до сім'ї, з умінням поважати членів сім'ї і чуйно ставитись до них у дітей виникає потреба в чуйному, гуманному, уважному ставленні до товариша в школі, виникає на цьому ґрунті почуття взаємодопомоги, яке так розвинуте в радянських лю-

дей. Виникає справжнє комуністичне ставлення до людей, вміння жити в колективі, поєднувати особисті інтереси з інтересами колективу. «Потрібно організовувати все життя дітей так, — писала Н. К. Крупська, — щоб вони навчились жити колективно, не кривдити одне одного, рахуючись зі спокоем, зручністю, бажанням товаришів, уміючи в усьому допомагати одне одному».

Чесність, як моральна звичка, в дошкільному віці виробляється шляхом наслідування.

«Головне, — говорив М. І. Калінін, — це бути чесними з дітьми, стежити за собою...»

Чесне ставлення до соціалістичної власності виховується в дошкільному віці. Гуляючи в сквері, саду і забороняючи дітям рвати квіти, м'яти траву, дряпати лавку, ми виховуємо в них перші навички соціалістичного ставлення до суспільної власності. Батьки пояснюють дітям, чому не можна псувати речей, рвати квітів: на все це потрачена праця, все це зроблено, щоб усі люди ним користувались. Всі повинні оберегати наші сади, парки.

«Чесність не падає з неба, — писав А. Макаренко, — вона виховується в сім'ї. У сім'ї можна виховати і безчесність... Якщо дитина хоче яблука і відкрито про це заявляє, це буде чесно. Якщо вона це бажання залишає в таємниці, але не відмовляється від яблука, а намагається взяти його, щоб ніхто не бачив, — це вже буде нечесно. Якщо мати дає дитині це яблуко таємно від інших дітей, допустимо навіть чужих, вона вже виховує в ній таємне ставлення до речей, отже, виховує нечесність».

Ще раз звертаємо увагу батьків на те, що чесність потрібно виховувати з самого раннього віку. Якщо до п'яти років ви цю справу запустили, буде дуже важко виправляти запущене.

Інколи деякі батьки не розуміють, чому діти починають говорити неправду, не розуміють, що вони самі нерідко служать поганим прикладом для них.

...Дзвонить телефон. Батько стомився, йому не хочеться вставати.

«Скажи, що мене немає вдома», каже він своєму шестирічному сину.

А буває й так, що ніжна мати, бажаючи захистити дитину від батьківського гніву, приховує її вчинок, говорить при дитині явну неправду. Це входить у систему поведінки дитини, і вона, наслідуючи приклад люблячої матері, починає обманювати її.

К. В. Махова у своїй книзі «Про виховання в сім'ї» розповідає про те, як вона привчала дітей до правдивості, і наводить один цікавий випадок з життя її сина Джаника, якому на той час було сім років.

«Джаник попросив у мене карбованця.

— Навіщо тобі?

— В школу потрібно.

На другий день запитую:

— Джаник, ти не забув віддати вчительці гроші?

— Які гроші?

— А ті, які ти взяв у мене вчора. Він спаленів та й каже:

— Віддав.

Я зрозуміла, що він мені збрехав.

Я не читаю дітям довгих нотацій, не лаю їх за який-небудь поганий вчинок. Користуюсь іншими заходами впливу. Мені часто допомагає книга або приклад, що загострює увагу дитини на тому чи іншому явищі, вчинкові. Цього вечора я розкрила книгу Л. М. Толстого і мовби випадково прочитала їм маленьке оповідання «Брехун» — про пастушка, який стеріг овець».

Це оповідання допомогло матері почати бесіду про брехню та про шкоду, якої вона завдає. Попутно розповіла про дівчинку, яка приховала від матері свій вчинок і потім довго страждала від недовір'я з боку батьків.

Джаник заплакав і зізнався, що він сказав неправду, що він віддав гроші хлопчикові, який його б'є.

«Ніколи нікого не бійся і не давай себе скривдити. І домовимося з тобою, як дорослі, що ти мені завжди говоритимеш тільки правду, а то доведеться забрати тебе зі школи. Ти обіцяєш мені ніколи не говорити неправди?»

— Добре, мамо.

Відтоді Джаник ніколи не брехав».

Прекрасні зразки прикладу дорослих були в сім'ї Олега Кошового. Приклад дідуся, трудівника-садівника, заклав в Олегові гарячу любов до природи; як пише мати, О. Кошова, «цю любов до природи Олег і в школу поніс». Бабуся Олега, громадський працівник, дуже впливала на шестирічного Олега. Постійні розмови про тяжке життя народу до революції вперше лягли в основу політичних симпатій хлопчика і, звичайно, зіграли свою роль в його наступній діяльності. «Не думайте, що ви виховуєте дитину тільки тоді, коли ви з нею розмовляєте або повчаєте її, або наказуєте їй. Ви виховуєте її в кожний момент вашого життя, навіть тоді, коли вас немає дома. Як ви одягаєтесь, як ви розмовляєте з іншими людьми і про інших людей, як ви тішитесь чи сумуєте, як ви поводитесь з друзями і ворогами, як ви смієтесь, читаете газету, — все це має для дитини велике значення», писав А. С. Макаренко³.

Взаємна повага повинна бути основана на чуйному ставленні дорослих до потреб дітей.

Батьки повинні поважати дитину, її діяльність, починаючи з раннього віку, вміти, як каже Н. К. Крупська, зрозуміти, що для дитини того або іншого віку має значення. В дошкільному віці велике значення має ігрова діяльність; побудований з кубиків будиночок, зліплений з піску пиріжок, незграбний малюнок є продуктом дитячої ініціативи, її творчості. Іноді дорослі своєю неповагою до цієї першої діяльності відштовхують дитину від себе.

Маленька дитина малює будиночок, вона біжить з радістю до свого батька, — це її перший зображальний труд, вона в нього вклала багато зусиль, розуму, напруження волі, вона досягла результатів — будинок вийшов. Батькові ніколи, він спішить, відмахується від дитини:

³ А. С. Макаренко, Лекції про виховання дітей, «Радянська школа», 1948, стор. 17.

«Не заважай, не лізь з дурницями». Дитина ображена, навряд чи наступного разу вона побіжить до батька. Так, непомітно, батько відштовхує від себе дитину. Уважний батько знайде привітні слова для дитини, порадить їй розфарбувати свій малюнок і показати йому завтра. З якою наполегливістю малюватиме дитина, щоб заслужити схвалення від батька, як вона прислухається до його порад! Дитина звикає вдаватися і надалі за порадами до батька, оскільки вона відчуває повагу з його боку.

Якщо дитина почуває постійний інтерес до своєї поведінки з боку дорослого, його любов, вона охоче виконує його вказівки. Між дітьми й батьками встановлюється близькість. Дитина зі всіма радостями, прикрасами, сумнівами йде до батька й матері. Створюється авторитет батьків, оснований на довірі, на любові.

Але «...якщо ти забуваєш про неї (про дитину.— Є. С.), про її зірки, спостережливі очі, які постійно шукають у кожному своєму вчинку поради і прикладів, якщо дитина зростає поряд з тобою ситою, взутою, одягненою, але одинокою — тоді ніщо не допоможе правильно виховати її: ні дорогі іграшки, ні спільні веселі прогулянки, ні суворі і розумні повчання. Ти повинен бути з своєю дитиною постійно, і вона повинна в усьому почувати твою близькість і ніколи в ній не сумніватися»⁴.

Повної рівноправності між дітьми і батьками не повинно бути, діти повинні завжди почувати авторитет дорослих, їх розумну вимогливість і завжди їй підкорятись. Найгірший вид взаємин — це недбале ставлення батьків до дітей, відсутність вимогливості до поведінки дитини, дозвіл робити все, що дитина хоче. Батьки повинні бути вимогливими до поведінки дитини, змушувати її виконувати свої маленькі обов'язки постійно і беззаперечно.

Батьки в ділових розпорядженнях дитині повинні знайти спокійний, рівноважений, привітний, але зав-

жди рішучий тон, і діти з самого раннього віку повинні звикати до такого тону, підкорятись і виконувати просьби батьків.

«Можна бути ласкавим з дитиною, жартувати з нею, гратися, але коли виникає необхідність, треба вміти розпорядитися коротко, один раз, розпорядитися з таким виглядом і в такому тоні, щоб ні у вас, ні в дитини не було сумніву в правильності розпорядження, в неминучості його виконання»⁵.

В результаті у дитини з'являється навичка слухняності, в неї виховуються вольові якості, оскільки часто доводиться робити те, чого їй не хочеться, але не послухатись вона не сміє. «Так потрібно виховувати, — пише Макаренко, — щоб у неї (в дитини.— Є. С.) поступово створювались гальма для таких її бажань, які вже є шкідливими»⁶.

Вимогливість — це захід виховання організованості волі, вміння обмежувати свої бажання, стриманості.

Вимоги до поведінки дитини мають бути життєво необхідними, їх справедливість повинна бути пояснена дитині.

Наприклад, мати стримує п'ятирічного Альошу, який розпустувався, і пояснює, що не можна зараз галасувати, бо в сусідній кімнаті спить маленька сестричка, вона тільки-но заснула, від шуму вона прокинеться і плакатиме. Альоша розуміє вимогу матері і починає гратися спокійно. Буває, що мати не дозволяє дитині щось брати або робити, не продумавши свого рішення, — від настрою. Дитина, не почувуючи правильності вимоги, відчуває себе скривдженою і не розуміє, чому сьогодні мама їй не дозволяє брати книгу, тоді як вчора сама давала; вона втрачає віру в справедливість вимог матері.

Бувають випадки, коли мати, заборонивши що-небудь робити, поступається перед ласкавими просьбами або примхливими слізьми дитини. Дитина, відчуваючи слабкість матері, кожного разу вдається до свого ви-

⁵ А. С. Макаренко, Лекції про виховання дітей, стор. 37.

⁶ А. С. Макаренко, Педагогические сочинения, стор. 241—242.

⁴ Л. Космодем'янська, Повість про Зою і Шуру, стор. 48.

віреного засобу і досягає мети. Авторитет матері втрачається повністю.

Якщо ви даєте розпорядження дітям, слід перевіряти, чи вони виконали його. Ніколи не можна забувати про розпорядження, дані дитині.

Перевіряючи виконання своїх вимог, необхідно оцінювати поведінку дитини: похвалити, якщо вона того заслужила, пояснити, що саме в її поведінці вас порадувало або, навпаки, засмутило і чому. Це пояснення мовби утверджує дитину в правильності її поведінки, викликає бажання ще раз заслужити похвалу або виправити свій вчинок. Заохочення або осудження поведінки дитини, крім того, показує їй, що батьки завжди стежать за нею, радіють або засмучуються її вчинками.

Перед тим як осуджувати дитину-дошкільника, слід передусім в'яснити, чому вона так поступила.

В одному дитячому садку дівчинка чотирьох років систематично забирала з собою додому маленьких ляльок і нікому в цьому не признавалась. Скільки вихователька не забороняла дівчинці це робити, вона не слухалась. І лише після того, як вихователька привернула до себе дівчинку, викликала довір'я, дитина пояснила свій вчинок. Вона забирала ляльок додому, бо боялась, що їм у дитячому садку вночі самим буде скучно і страшно в темряві.

Як засіб покарання в радянській сім'ї може застосовуватись вияв незадоволення, категорична заборона робити те, що не дозволено, відмовлення від гри з дитиною, позбавлення на деякий час своєї ласки, уваги, розваги, колективу дітей.

Ось як описує мати свої заходи впливу на сина трьох з половиною років.

«Сьогодні мені, на жаль, довелось вдатися до дуже великого покарання — не попроситися з ним (сином.— Е. С.) перед тим, як іти на роботу. Коли бабуся його одягала, Саша скривдив її. Я розсердилася і, підвищивши голос, сказала, що він повинен вибачитись, попередила його, що бабуся гуляти з ним не піде, поки він не вибачиться перед нею.

У відповідь на вимогу почулося зле, вперте «не буду». Я попередила, що піду, навіть не попрощавшись з ним. Коли я пішла до дверей, Саша у відчаї крикнув: «Мамо, до побачення!» Я пішла, не відповівши, і почула голосний плач. Після того як я пішла, Саша попросив пробачення у бабусі, про що він з радістю повідомив: «Я гарний, я просив пробачення».

Так мати намагається знищити в корені перші прояви грубості дитини, виховує в неї стриманість.

Потрібно категорично заборонити фізичні заходи впливу на дитину. Деякі батьки вважають допустимим бити дітей у дошкільному віці. Биття викликає озлоблення у дитини, розвиває впертість. Під страхом фізичних покарань у дітей розвивається боягузтво, фальш у поведінці, яка з віком буде посилюватись. «Різка і кара для дітей — це прокляття для людства, залякуванням можна виростити в дитині тільки підлість, зіпсованість, лицемірство, підле боягузтво, кар'єризм» (Ф. Е. Дзержинський).

Деякі батьки помилково думають, що авторитет їх створюється на основі суворості, заборони і кари, інакше кажучи, на страхіві.

Інші батьки помилково думають, що батьківський авторитет створюється на основі всепоглинаючого почуття любові до дітей, самопожертвуванням батьків сім'ї.

А. С. Макаренко писав, що авторитет батьків створюється вихованням; це є наслідок цілого ряду умов, правильної організації життя сім'ї. Він створюється виробничо-трудовою діяльністю батьків, яка викликає повагу в суспільстві, а цим і в дітей, він залежить від поведінки матері й батька, як представників радянської сім'ї, від дружніх взаємин між ними і турботи про всіх членів сім'ї, від вимогливої і справедливої оцінки поведінки дітей, поваги до дитини як до члена сімейного колективу, від чесного соціалістичного ставлення батьків до оточуючих людей. Авторитет батьків «...сприймається як безсумнівне право старшого, як його сила і цінність,

що видно, так сказати б, простим дитячим оком»⁷.

Чесно виконуючи свій патріотичний обов'язок, працюючи, батьки зміцнюють сімейну честь, і це впливає на виховання дітей. Батьки і матері повинні володіти тими якостями, які хочуть виховати в дітей.

Н. К. Крупська з великою теплою писала: «Зараз, коли дивишся

⁷ А. С. Макаренко, Лекції про виховання дітей, стор. 21.

на наших робітниць, на наших колгоспниць, бачиш, як палко б'ються їх серця за здійснення соціалізму, за вчення Маркса—Енгельса—Леніна—Сталіна, і відчуваєш, яке це величезне значення має для виховання підростаючого покоління»⁸.

Відданими будівниками комунізму виростають діти, виховані в наших радянських сім'ях.

⁸ Н. К. Крупська, Вибрані педагогічні твори, 1949, стор. 228.

Провідна роль вихователя в керівництві творчими іграми

Р. ЖУКОВСЬКА,

кандидат педагогічних наук

Вихователь спрямовує ігри дітей у дитячих садках відповідно до завдань комуністичного виховання. Він виходить з того, що гра є один із засобів здійснення комуністичного виховання лише при умові застосування інших засобів, в першу чергу навчання.

Передбачаючи розвиток змісту дитячих ігор, вихователь враховує, які ігри є найбільш поширеними і цікавими для даного віку, оцінює як може вплинути на дітей те чи інше явище суспільного життя, те чи інше проведене заняття, враховуючи при цьому індивідуальні особливості дітей, що проявляються в грі.

У визначенні прийомів керівництва грою вихователі спираються на положення А. С. Макаренка. Точно, принципіально висловився він з цього приводу в лекції для батьків: «...в процесі самої гри батьки повинні, по можливості, надати дитині повної свободи дій, але тільки до тієї хвилини, поки гра йде правильно. Якщо дитина затрудняється в якомусь положенні, якщо гра пішла надто спрощено, нецікаво, потрібно допомогти дитині: підказати, поставити яке-небудь цікаве запитання, додати який-небудь новий цікавий

матеріал, іноді навіть погратися з нею...».

Серед прийомів керівництва грою, які використовуються кращими вихователями дитячих садків, знайшли відображення і ті, про які писав А. С. Макаренко.

Багато вихователів, як це видно з передового досвіду, спостерігає ігри, вивчає інтереси дітей і вчасно приходять дітям на допомогу в процесі гри.

Керуючи іграми, вихователі враховують яскраві переживання дітей у сім'ї і в дитячому садку, зміст прочитаних літературних творів і казок, проведених екскурсій, враховують індивідуальні інтереси дітей, те, що зацікавило дітей при спостереженні суспільних явищ, поза дитячим садом.

Прийоми керівництва іграми різноманітні. Вкажемо на деякі з них, педагогічно найбільш доцільні.

Пропонування теми гри. Цей прийом може мати місце в усіх групах. Користуватись ним треба продумано, оскільки гра — це самостійна діяльність дитини, і дитина може не прийняти запропонованої теми. В цих випадках не можна і наполягати на прийнятті теми.